

SZOBORPARKŐR

A nép nyelve

szöveg: Jolsvai András, fotó: Tanyi Adrienne

Ezúttal is darázs-fészékbe nyúlunk, emelt fővel vállalva a veszélyt, mint mindig, de célunk ezúttal nem a kibékíthetetlen politikai ellentétek felvázolása, pláne nem tompítása vagy élezése, hanem annak a jellegzetes folyamatnak a bemutatása, ahogy egy közösség befogad, magáévá szelídít, háziasít valamely (számára voltaképpen idegen) műalkotást. Mindazonáltal nem hallgathatjuk el, hogy a szobor, melyet e javi elemzésünk tárgyául választottunk, jó ideje viták keresztjében áll (valamint az Árpád és Váci utak keresztjében is, az úgynevezett tengerészházak előtti lejtős téren, az ezerszer áldott Újpest kapujában), hiszen hivatalos címe A Magyar

Vörös Hadsereg harcosa, s mint ilyen, a Tanácsköztársaság utolsó köztéri emlékműve manapság. (A többit már mind lebontották, egy részük jelenleg a Szoborparkban látható.) Ez a sajátos helyzet különös aurát teremtett Gyenes Tamás szobra körül, a helyi jobbszélsők legszívesebben azonnal ellukácsolnak a helyéről a szobrot, az országos szélsőbal meg minden évben itt koszorúz márciusban, máshol már nem is igen tehetné. A magunk részéről csak annyit jegyeznénk meg, hogy ezt a patthelyzetet a szobrot körülölelő tér sínylette meg leginkább, az egykor szebb napokat látott park kopottan, kiégetten, csalódottan várja, hogy ismét szebb napok virradjanak rá.

Akkor most rugaszkodjunk el a kuszált jelentőtől, és vizsgáljuk meg a művet környezetéből kiragadva. A férfi, aki itt nyilvánvalóan bátor forradalmárként ábrázolatik, a következő attribútumokkal rendelkezik: van neki sapkája meg puskája, de nincsen katonaruhája, valamiféle munkásruhában (öltönyben) fészít, kigombolt zakója alól kidomborodik izmos felsőteste, melyen nem visel inget. Mozdulata jellegzetes (vagy mondjuk így, közhelyszerű) forradalmár-mozdulat, a nagy francia forradalom óta minden szobrász és festő, akinek nincs eredeti ötlete, ezzel a denevérmozdulattal ábrázolja a forradalmi dinamikát. Az egyik kéz (mely a fegyverrel még meg is hosszabbodik) az egekbe tör, a másik, kinyújtva, a földre mutat, ketten együtt pedig egy kitért szárnyat képeznek, a mozdulat így mindent elsőpró erőt imitál. Sőt, egyfajta vezéri mozdulat is ez, szinte halljuk a felharsanó csatakiáltást, utánam, előre, efféle, így kell egyetlen alakkal tömegmozdulást érzékeltetni. Más kérdés, hogy a valóságban sosem fordul elő ez a különös póz. Elég azt a böhöm mordályt leeresztve cipelni a test mellett, fölösleges és energiapazarló dolog volna emelgetni. De hát a szocreálnak éppen az volt a diszkrét bája, hogy a realitáshoz bizony semmi, de semmi köze nem volt. (További részletes elemzést igényelne, miért nincs inge jobbára a forradalmárnak. Vagy ha van, miért van kigombolva. És hogy ez a tény milyen értelmezési tartományokat fed le – vagy fel – férfi-, illetve női forradalmárok esetében. De ettől most – szigorúan terjedelmi okokból – eltekintünk.)

Ez a szobor, melyet a tizenkilencedik század negyvenedik évfordulójára állíttatott a hatalom, bizony, hamar kapott egy kis gellert a lakosság szemében. Voltak, akik a három évvel korábbi eseményekre véltek emlékezni a fiatal felkelő szobra láttán, s aztán, hogy, hogy nem, az újpesti népnyelv hamar elnevezte a bronzembert, szeretetteljesen és szelídítve, Puskás Öcsinek: legyen elég annyi, hogy a régiek ma is így emlegetik. Ne feledjük, ez a név akkor keletkezett, amikor viselője éppúgy anatómia alá esett, mint a felkelés, melynek elbuktán távozott az országból – e név tehát a hatvanas évek elején széles jelentésrétegekkel bírt, előhívva egyszerre egy sokáig megnevezhetetlen eseménysort és egy hivatalosan nem létezőnek tekintett focistát. ●

Névjegy:

A Magyar Vörös Hadsereg harcosa. IV. Árpád út 1., felállítva 1959-ben, alkotó Gyenes Tamás.

HADRIANUS MCM

Egy ókori karrier története

Időszaki kiállítás az Aquincumi Múzeumban
2017. május 26. és október 31. között

Aquincumi Múzeum
1031 Budapest Szentendrei út 135.
www.aquincum.hu

I FERENCZ JÓZSEF

Ő CSÁSZÁRI ÉS APOSTOLI KIRÁLYI
FELSÉGE

AZ
EZREHÁZAS
ORSZÁGOS
KIÁLLITÁST

1896 évi
MÁJUS HÓ 2 IKÁN
ÜNNEPÉLYESEN
MEGNYITJA.

KOSMOS MŰINTÉZET BUDAPESTEN.

Szántó András
1896
Bpest

